2020

ISTRAŽIVANJE „ MIŠLJENJA, ZABRINUTOSTI I OČEKIVANJA MLADIH MOSTARA“

naše društvo
NGO network mostar

Naslov:

Istraživanje „ Mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara“

Autor:

Centar za psihološku podršku „Sensus“ Mostar

Izdavač:

Mreža Naše društvo
www.nasedrustvo.ba

Godina:

2020.

SAŽETAK

Istraživanje „Mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara“ provedeno je u okviru projekta „READY to refresh democracy by youth“ kojeg provodi Mreža nevladinih organizacija „Naše društvo“, uz podršku Američke ambasade u BiH.

Obzirom na to da se po prvi put nakon dvanaest godina održavaju lokalni izbori u Mostaru, od krucijalne je važnosti dati glas mladima koji nikada do sada nisu imali priliku da učestvuju u političkim procesima u svojoj lokalnoj zajednici. Kao prva faza ovog procesa faza definisano je istraživanje koje će dati uvid u percepcije mladih Mostara.

Osnovni cilj istraživanja je identificirati mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara o njihovoj lokalnoj zajednici, a koje utiču na odluke o budućnosti u njoj. Ovo je analizirano putem anketiranja, koje je sprovedeno online u cilju poštovanja preporučenih epidemioloških mjera. U istraživanju je učestvovalo 630 mladih ljudi iz gradskih i prigradskih područja Mostara.

Rezultati istraživanja pokazuju da 66,5% mladih Mostara namjerava izaći na izbore, ali samo 18% vjeruje u poboljšanje nakon izbora. Oko polovice ispitanika/ca (51%) ne namjerava napustiti BiH u narednih 5 godina, ali je većina samo djelomično zadovoljna životom u gradu. Podaci ukazuju na to da su tri najistaknutija problema mladih u Mostaru nezaposlenost (odabrano 474 puta), niski prihodi (odabrano 340 puta) i nedostatak gradske podrške mladima (odabrano 252 puta).

ABSTRACT

The survey "Opinions, concerns and expectations of young people in Mostar" was conducted within the project "READY to refresh democracy by youth" which is implemented by the Network of NGOs "Our Society", with the support of the US Embassy in BiH.

Since local elections for Mostar are being held for the first time in twelve years, it is crucial to give a voice to young people who have never before had the opportunity to participate in the political process in their local community. As the first phase of this process a research thath will provide insight into perceptions of Mostar youth was defined.

The main goal of the research is to identify the opinions, concerns and expectations of young people in Mostar about their local community, which influence decisions about their future in it. This was analysed through a survey, which was conducted online in order to comply with the recommended epidemiological measures. 630 young people from urban and suburban areas of Mostar participated in the research.

The results of the survey show that 66.5% of young people in Mostar intend to vote, but only 18% believe in improvement after the elections. About half of the respondents (51%) do not intend to leave B&H in the next 5 years, but most are only partially satisfied with life in the city. The data indicate that the three most prominent youth problems in Mostar are unemployment (selected 474 times), low income (selected 340 times) and lack of support for young people (selected 252 times).

SADRŽAJ

O PROJEKTU 5
UVOD 6
METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA 8
3.1.Predmet i cilj istraživanja 8
3.2.Uzorak 8
3.3 Metode, tehnike i instrumenti 13
3.4.Vremenski okvir istraživanja 13
3.5.Postupak 13
ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA 14
4.1 Zadovoljstvo životom 14
4.2. Percepcija značaja samostalnosti 21
4.3. Ciljevi i zabrinutosti 22
ZAKLJUČAK 26

O PROJEKTU

Projekat „READY to refresh democracy by youth“ provodi Mreža nevladinih organizacija „Naše društvo“, uz podršku Američke ambasade u BiH. Mreža „Naše društvo“ je mreža nevladinih organizacija iz Mostara koja je posvećena unapređenju kvalitete života i ljudskih prava kroz proaktivan pristup u zagovaranju i promovisanju rješenja ključnih društvenih problema.

Projekat „READY to refresh democracy by youth“ nastao je iz potrebe davanja glasa mladima Mostara, u kojem su već duže od decenije onemogućeni politički aktivizam i kritičko mišljenje.

Opći cilj projekta je osvježiti, preoblikovati i razviti demokratsku političku kulturu u Mostaru. Projektom se želi doprinjeti ovom cilju kroz utjecaj na političku dinamiku i angažman mladih ljudi u javnoj političkoj sferi. Iz ovoga proizilazi *specifični cilj projekta, koji glasi „informisati i motivisati mlade ljude da artikulišu i izraze svoj politički glas i mišljenje“*.

Kako bi se ovo postiglo kreiran je niz projektnih aktivnosti, a kao prva faza definisano je istraživanje kojim će se utvrditi koje su glavne zabrinutosti, očekivanja i mišljenja mladih Mostara o njihovoj lokalnoj zajednici. Ovo istraživanje poslužit će kao temelj za organizaciju aktivnosti i događaja kojima će se mladi ljudi informisati i motivisati za učešće u demokratskom, političkom životu vlastite lokalne zajednice.

Projekat će rezultirati kreiranjem sigurnog postora u kojem će se jačati utjecaj i glas mladih u političkom i socijalnom diskursu Mostara. Istraživanjem i definisanjem onoga što je mladima važno, njihovih očekivanja i briga, nastat će niz akcija, inicijativa, ideja i saradnje zasnovane na zajedničkim vrijednostima i potrebama zajednice. Njegovanjem ovakvog pristupa ulaže se u slobodni govori i građanski aktivizam kao nezamijenjivim mehanizmima otvorenog i uspješnog društva.

UVOD

Mostar je, kao lokalna zajednica, u proteklim godinama pažnju javnosti često dobivao zbog svoje osjetljive multikulturalne historije, etničkih konflikata i političke situacije. Kao najznačajnija se ističe činjenica da su posljednji lokalni izbori u Mostaru održani 2008. godine, praćeni dvanaestogodišnjim periodom diskriminacije vlastitih građana i oduzimanja prava na učešće u izborima. Ovo se promijenilo nedavno kada je Evropski Sud za ljudska prava 29.10.2019. godine objavio presudu u predmetu „Baralija protiv Bosne i Hercegovine“ u kojoj je jednoglasno utvrđeno da je došlo do kršenja Člana 1 Protokola 12 zbog neuspjeha nadleženih vlasti Bosne i Hercegovine da se obavežu na održavanje lokalnih izbora u Mostaru. Od tada su lokalni izbori najavljeni za decembar 2020. godine, po prvi put nakon 12 godina.

Iako će građani/ke Mostara imati pravo glasa u ovoj godini, kršenje osnovnih ljudskih prava i diskriminacija imala je značajan utjecaj na slabljenje demokratskog refleksa i smanjenja povjerenja mladih ljudi u institucije i demokratiju. Konstantni porast „odljeva mozgova“ i nedostatak omladinskog aktivizma alarmantni su znakovi da je sfera politike okupirana od strane starijih generacija političara/ki.

Ono što je posebno zabrinjavajuće je slaba vidljivost, utjecaj i nivo učešća mladih ljudi u političkim procesima, debatama, inicijativama i drugim važnim aspektima zdravog demokratskog društva. Prema podacima Ministarstva civilnih poslova BiH, broj mladih u Bosni i Hercegovini je 777.000. Od toga samo 5% mladih su članovi omadinskih organizacija, 6% članovi političkih partija, 1% članovi predstavničkih tijela mladih. Istraživanje „Glasovi mladih“ (Prism Research & Consulting, Dijalog za budućnost, 2016) ukazuje na to da većina mladih smatra da nema utjecaja na donošenje važnih odluka, čak ni onih koje se tiču njih samih.

Istraživanja pokazuju da mladi percipiraju Bosnu i Hercegovinu kao državu koja stagnira, nezadovoljni su ekonomskom, političkom i društvenom situacijom. Međutim, bez obzira na ovo veoma mali broj mladih je aktivan u volonterskim ili političkim aktivnostima, a najčešće navode nezaiteresiranost za politički život kao razlog političke pasivnosti („Socio-ekonomske prilike mladih u BiH“, 2017). Također, podaci ukazuju na to da mladi koji glasaju često biraju predstavnike iz reda vladajućih stranaka ili ne glasaju jer smatraju da njihov glas ne može donijeti promjenu.

Slično pokazuje i Studija o mladima u Bosni i Hercegovini 2018/19 (Friedrich-Ebert-Stiftung) koja ukazuje na to da većina mladih u državi glasaju i to smatraju svojom građanskom dužnošću, ali su pored glasanja slabo politički angažovani. Kako se u Studiji navodi „ovakav ograničeni angažman odgovara podaničkom tipu idealnog demokratskog građanina koji podrazumijeva da elite određuju oblike političkog učešća, dok se od građana ne očekuje aktivna uloga u demokratiji u periodu između izbora“.

Obzirom na to da se i za problem nezaposlenosti mladih, u odnosu na koji je Bosna i Hercegovina druga zemlja u svijetu (Economist, 2019), kao rješenje navodi promocija poduzetništva i

ekonomije, postaje jasno da tome prethodi korak jačanja insititucija i političkog sistema. Međutim, ovakvo nešto nije moguće bez mladih ljudi koji su spremni da preuzmu odgovornost i uključe se u političke debate o problemima koji ih brinu.

Sa izborima pred vratima, postaje važnije nego ikada mladima Mostara vratiti vjeru u demokratiju, institucije, ljudska prava i kritičko razmišljanje. Od krucijalne je važnosti dati glas mladima koji nikada do sada nisu imali priliku da učestvuju u političkim procesima u svojoj lokalnoj zajednici. Bez svježih, novih ideja, buke koja dolazi od mladih, perspektiva i angažmana mladih nije moguće očekivati demokratsko društvo i razvoj zajednice. Iz ove premise nastala je i potreba za ovim istraživanjem koje će rezultirati artikulisanjem mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

3.1.Predmet i cilj istraživanja

Obzirom na to da se po prvi put od 2008. godine ponovo održavaju izbori u Mostaru, postoji velika grupa mladih ljudi koji po prvi put učestvuju u lokalnim izborima. Posebno zbog ideje da „odljev mozgova“ u BiH izmiče kontroli, značajno je utvrditi šta motiviše mlade ljude koji su građani/ke Mostara za ostanak u gradu, te kako vide svoju budućnost u gradu.

Stoga, *predmet* istraživanja čini položaj mladih Mostara u društvu.

Cilj istraživanja je identificirati mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara o njihovoj lokalnoj zajednici i vlastitoj budućnosti u njoj.

3.2.Uzorak

Istraživanjem je obuhvaćen uzorak od 630 (N=630) mladih ljudi, dobi 16 – 35 godina, s područja Mostara. Korišten je stratifcirani slučajni uzorak. Stratifcirani uzorak bira se tako da se osnovni skup najprije podijeli u slojeve (stratume) prema nekim svojstvima elemenata osnovnog skupa, a nakon toga se iz svakog bira jednostavni slučajni uzorak. Kod jednostavnog slučajnog uzorka, svaka jedinica ima jednaku mogućnost da bude izabrana u uzorak, što osigurava reprezentativnost istog.

U ovom istraživanju osnovni skup činilo je prethodno defnisanih 630 mladih ljudi s područja Mostara. Uzorak ove veličine implicira 95% koeficijent pouzdanosti.

Struktura ispitanika/ca posmatrala se prema sociodemografskim podacima. Naime, kako je vidljivo u Tabeli 1. uzorak je sačinjavalo 69% žena i 31% muškaraca.

Tabela 1. Struktura ispitanika prema spolu

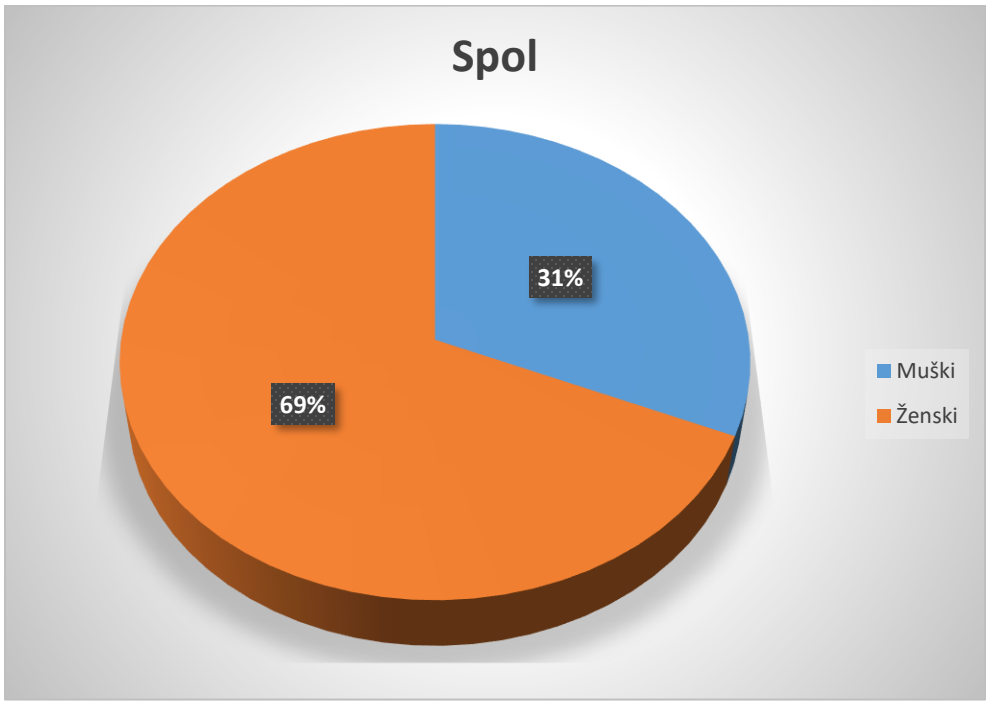

Također, istraživanjem su obuhvaćeni ispitanici/e različite dobi podijeljeni u sljedeće dobne skupine:

a) 16 – 18

b) 19 – 25

c) 26 – 30

d) 31 – 35

Najveći broj ispitanih osoba, odnosno 35% je u dobnoj skupini 19-25 godina. Najmanji broj ispitanika/ca dolazi iz najmlađe grupe, dok su preostale dvije ravnomjerno raspoređene.

Tabela 2. Struktura ispitanika/ca prema dobi

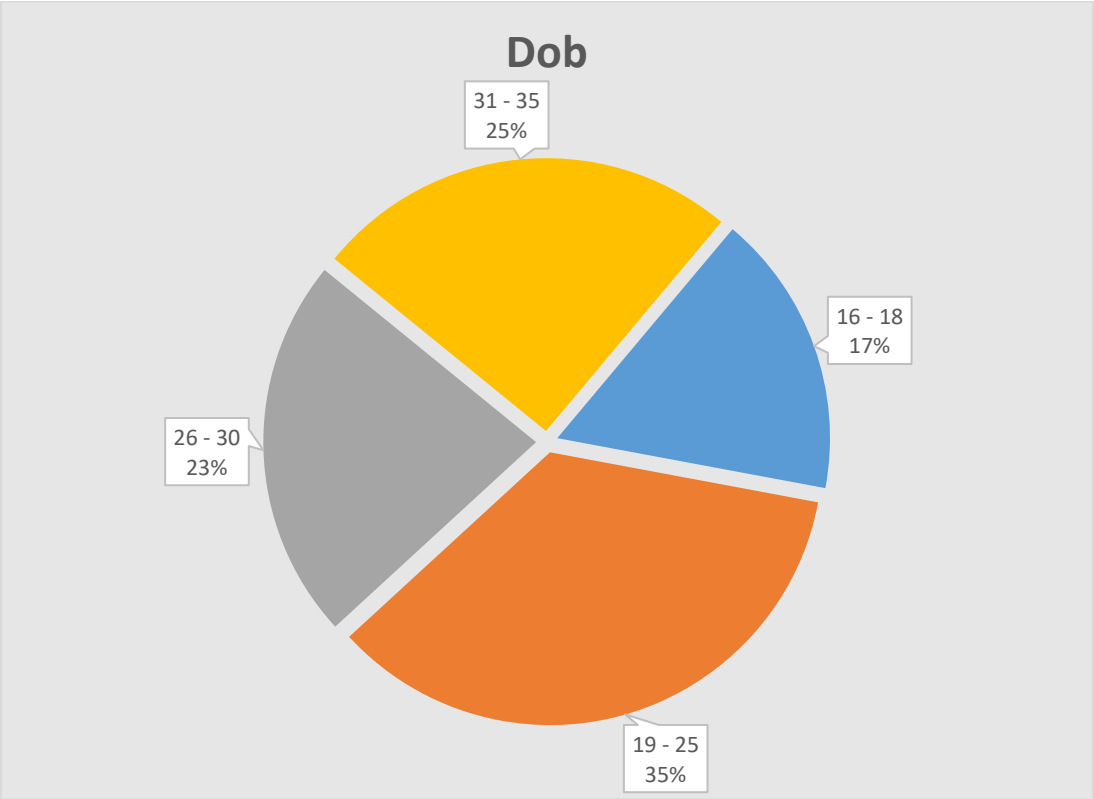

Ispitanici/e su podijeljeni i prema stručnoj spremi. Najveći broj ispitanih mladih ljudi su sa visokom stručnom spremom (37%), praćeni studentima/cama (23%), dok je najmanje učenika/ca ispod 18 godina.

Tabela 3. Struktura ispitanika/ca prema stručnoj spremi

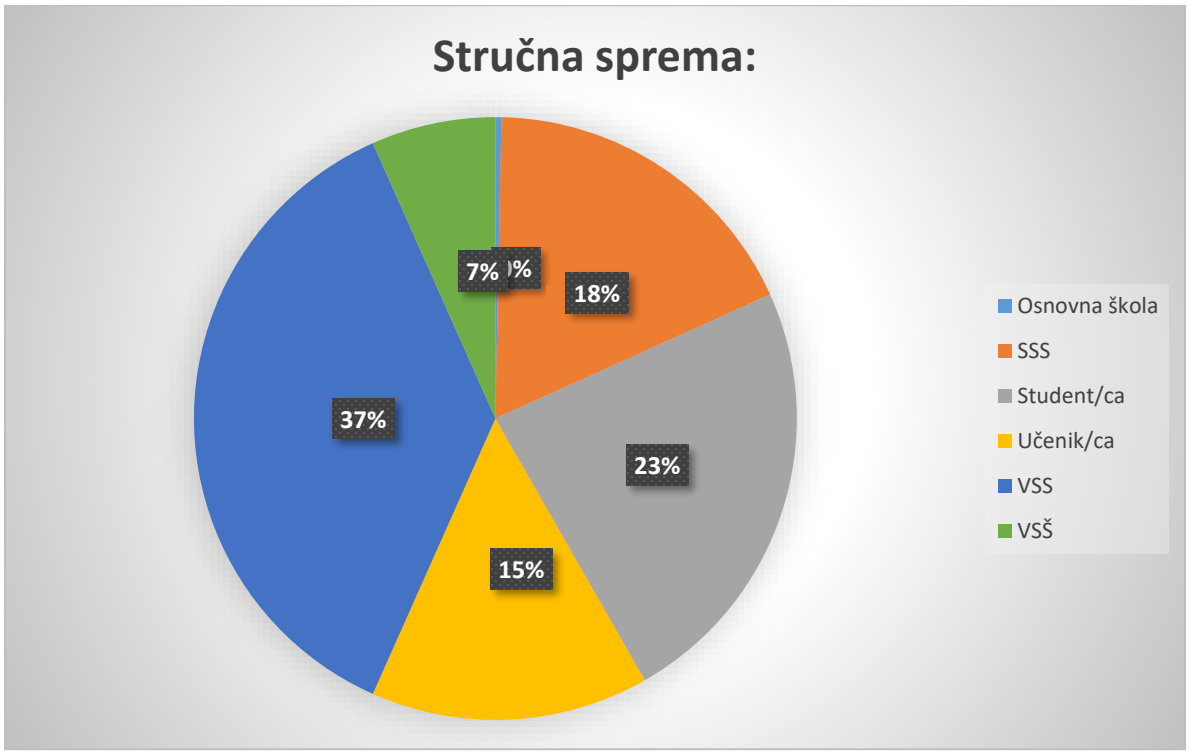

Posljednji načini razlikovanja ispitanika/ca, bili su mjesto stanovanja i stambeno pitanje. Uzorak je u o segmentu mjesta stanovanja gotovo podjednako zastupljen, sa blago većim učešćem mladih iz gradskih naselja. Većina ispitanika/ca (62%) živi sa primarnom porodicom / roditeljima.

Tabela 4. Struktura ispitanika/ca prema mjestu stanovanja

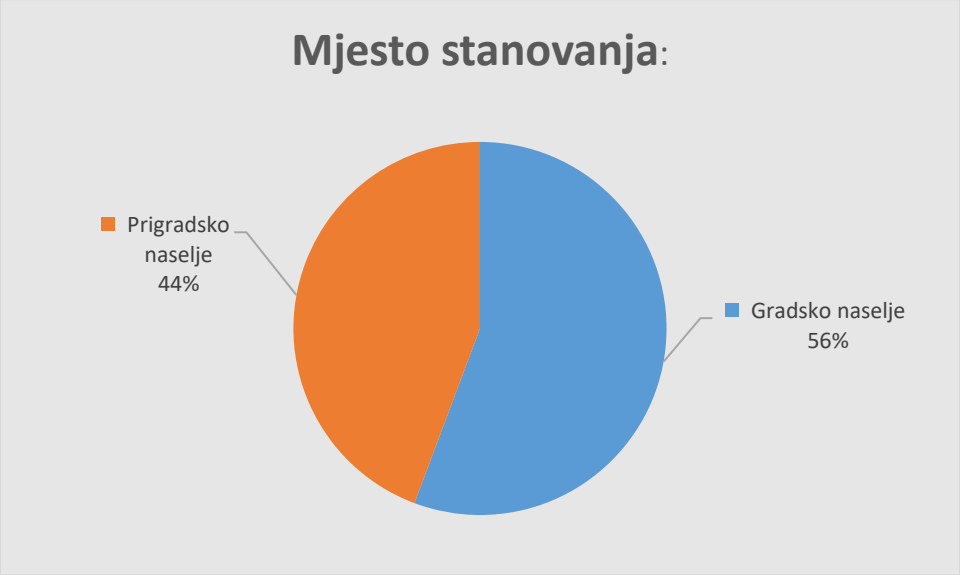

Tabela 5. Struktura ispitanika/ca prema stambenom pitanju

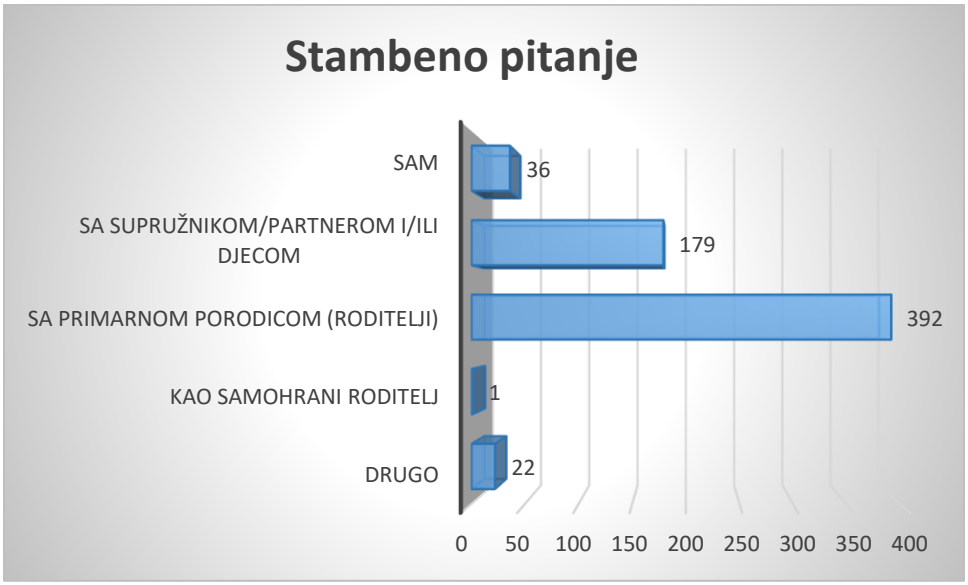

3.3 Metode, tehnike i instrumenti

Podaci su prikupljeni anketnim istraživanjem, namijenjenom otkrivanju i mjerenju karakteristika, stavova ili ponašanja članova društva. Korištena je survey metoda kojom se prikupljaju podaci kroz postavljanje pitanja i odgovaranje na njih. Metoda je veoma praktična, jer omogućava primjenu raznih mjernih instrumenata i postupaka obrade podataka.

Pri tome, korišten je postupak online istraživanja kako bi se izbjegao direktni kontakt ispitivača i isptanika/ca te poštovale epidemiološke mjere.

Instrument korišten u istraživanju je anketni upitnik razvijen od strane Centra za psihološku podršku „Sensus“. Anketni upitnik sadrži ukupno 20 stavki. Pored osnovnih podataka o ispitaniku/ci (spol, dob, školska sprema, mjesto stanovanja), sadržava pitanja zatvorenog tipa s ponuđenim odgovorima i odgovorima intenziteta uz mogućnost korištenja odgovora otvorenog tipa.

3.4.Vremenski okvir istraživanja

Istraživanje je provedeno u septembru 2020. godine obuhvatajući gradska i prigradska područja Mostara.

3.5.Postupak

Istraživanje je provedeno u septembru 2020. godine putem online ispitivanja. Za prikupljanje ispitanika/ca korištene su društvene mreže i mailing liste insititucija koje okupljaju mlade (fakulteti, studentske organizacija, omladinske organizacije, nevladine organizacije i sl.).

Ispitanicima/ama je naglašeno da se anketiranje provodi u svrhu izrade istraživanja „Mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara“ u okviru projekta „READY to refresh democracy by youth“, uz podršku Američke ambasade u BiH. Naglašeno je i da je ispunjavanje upitnika anonimno i da će se dobiveni podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe.

ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA

4.1. Zadovoljstvo životom

Prvi set pitanja iz anketnog upitnika odnosio se na zadovoljstvo životom i lokalnom zajednicom, kao i planiranje budućnosti u istoj. Prema rezultatima istraživanja, oko polovice ispitanika (51%) ne namjerava napustiti BiH u narednih 5 godina, 22% nije sigurno u tu odluku, a 25% namjerava napustiti državu.

Tabela 6. Napuštanje države

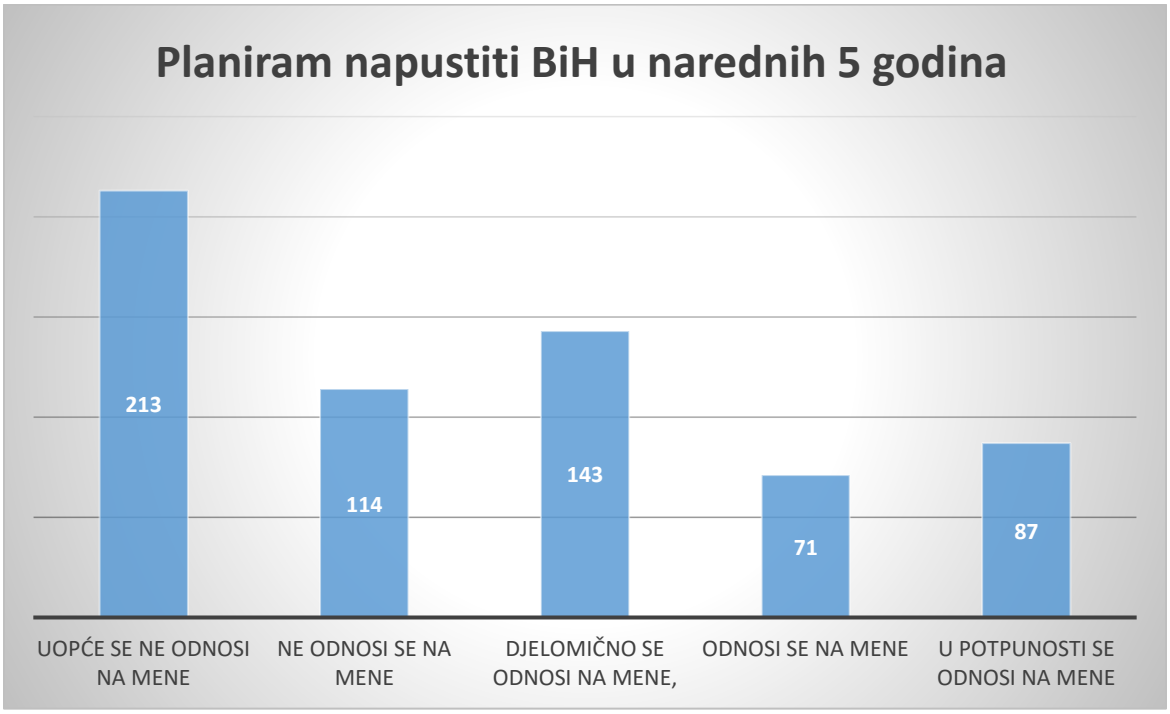

Posljedično, većina ispitanika, odnosno 48% navodi da se „u potpunosti odnosi“ na njih ili „odnosi na njih“ da namjeravaju provesti budućnost u Mostaru. 23% mladih je na drugom kraju spektra, te namjeravaju napustiti grad, kako je vidljivo u Tabeli 7.

Tabela 7. Ostanak u Mostaru

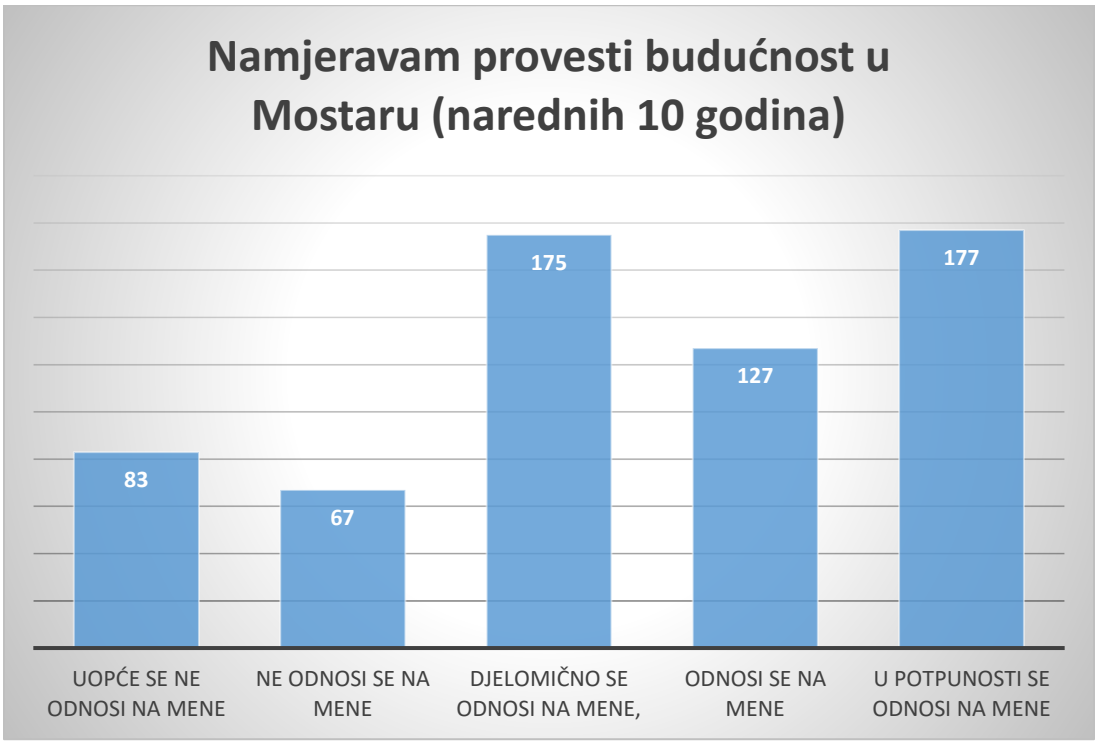

Mladi su imali priliku da obrazlože i šta je ono što ih motiviše da ostanu u državi i/ili gradu. Pri tome, najčešće navedeni razlog ostanka je „porodica“ kojeg je u nekom obliku navelo 114 ispitanika/ca. Nakon ovoga, kao razlozi za motivaciju slijede „patriotizam“, „posao“ i „nada“. Djeluje da značajan broj ispitanika/ca vjeruje u bolju budućnost u lokalnoj zajednici. Jedna od ispitanica navodi „*Mislim da se i u BiH moze zivjeti kao i negdje vani. Sigurno je, da nije sve isto ovdje i u inostranstvu,ali odlučila bih ostati ovdje jer sve više mladih napušta BiH tražeći neku bolju budućnost koju ne mogu u ovoj zemlji da ostvare. Možda se desi da i ja nekada odem "vani", ali sve će me opet vezati za Bosnu i Hercegovinu*“.

Bez obzira na to što veliki broj ispitanika/ca navodi da namjerava provesti budućnost u Mostaru, odgovori na tvrdnju „Zadovoljan/na sam životom u Mostaru“ su nejasni. Naime, najviše ispitanika navodi da se ova tvrdnja samo djelomično odnosi na njih.

Tabela 8. Zadovoljstvo životom u Mostaru

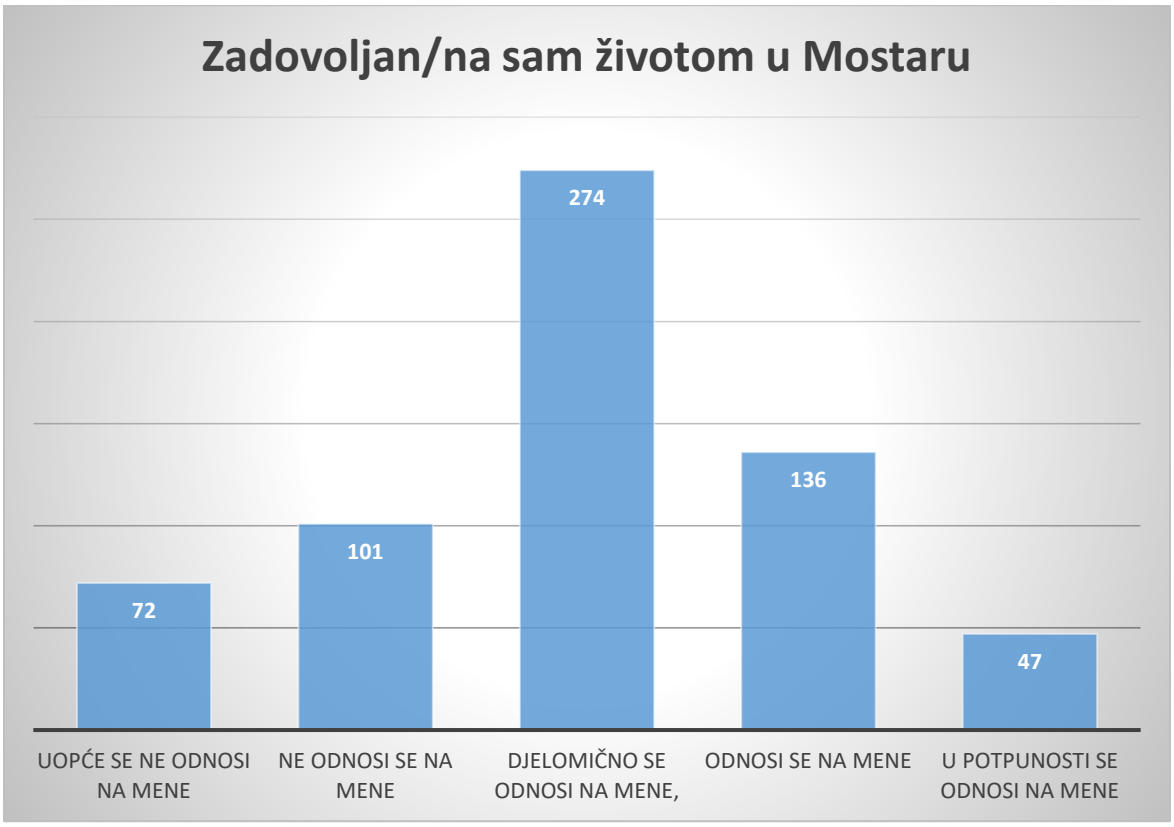

Većina ispitanika/ca namjerava izaći na lokalne izbore, koji se u Mostaru održavaju po prvi nakon dvanaest godina. 66,5% ispitanika će izaći na izbore, 7,46% nije sigurno, dok 25,5% ne namjerava izaći na izbore. Značajno je napomenuti da na ovih 25,5% otpada i dio ispitanika/ca iz dobne skupine 16-18 godina koji ni zakonski nisu ostvarili pravo izlaska na izbore.

Tabela 9. Izlazak na lokalne izbore

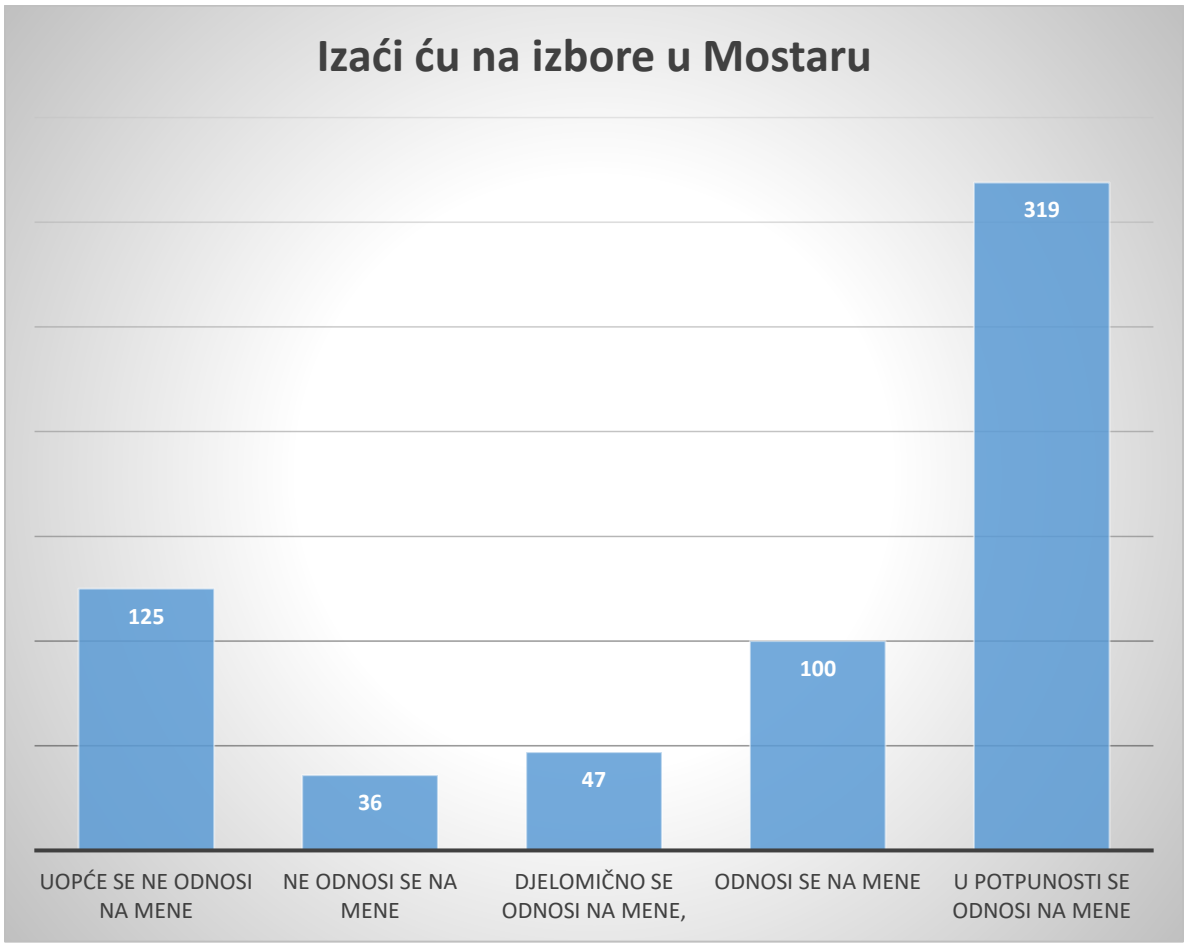

Istražena je i veza između izlaznosti i stručne spreme kod ispitanika/ca. Pri tome, postoji statistički značajna pozitivna povezanost između izlaznosti i stručne spreme, što ukazuje na to da više visokoobrazovanih mladih (VSS) ima namjeru izlaska na izbore u odnosu na bilo koju drugu kategoriju stručne spreme.

Tabela 10. Izlaznost na izbore prema stručnoj spremi

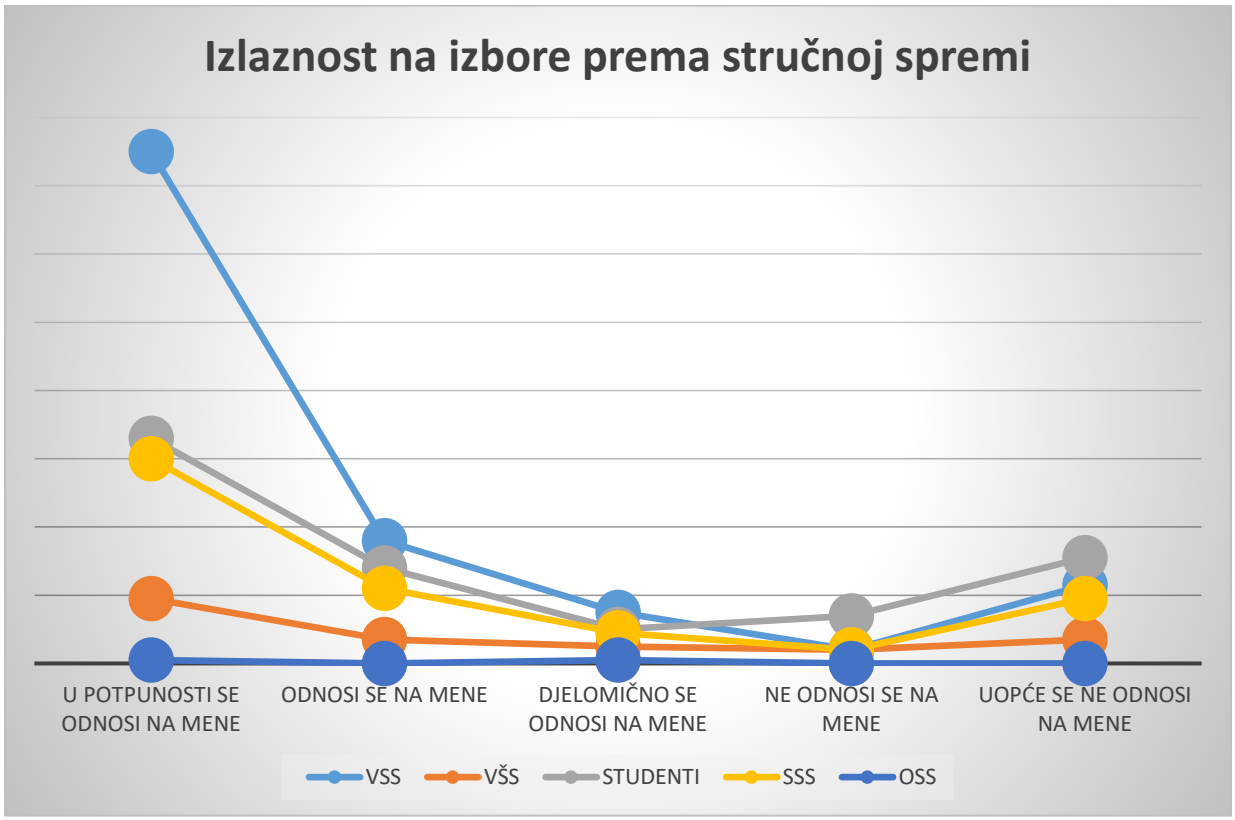

Iako podaci ukazuju na visoku izlaznost mladih na izborima, mladi nemaju povjerenje da će doći do promjena nakon izbora. Čak 301 ispitanika/ca (47,7%) ne vjeruje da će doći do poboljšanja stanja nakon izbora, dok 33% nije sigurno u ovo pretpostavku.

Tabela 11. Poboljšanje stanja nakon izbora

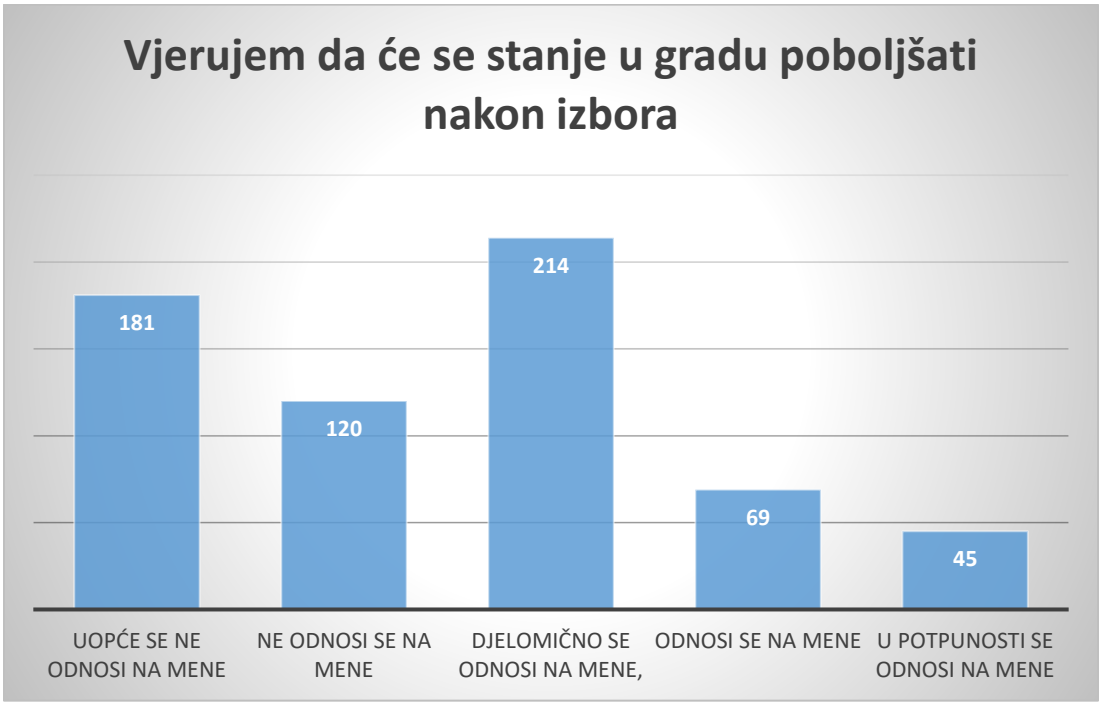

Istraživanjem povezanosti između ova dva pitanja, javlja se statistički značajna negativna korelacija između vjere u promjene i namjere izlaska na lokalne izbore. Ovo ukazuje na to da će većina mladih izaći na lokalne izbore, ali i da ista ta većina snažno ne vjeruje u promjene nakon izbora.

Tabela 12. Korelacija između izlaznosti i vjere u promjene

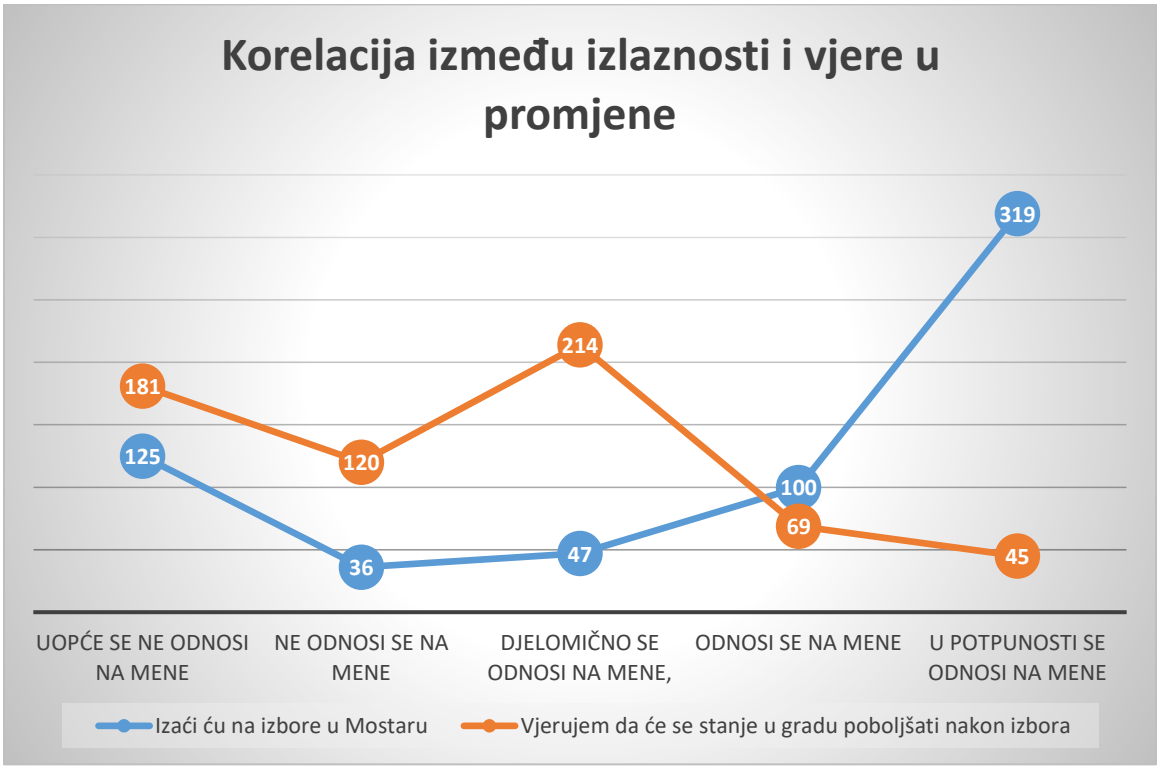

4.2. Percepcija značaja samostalnosti

Upitnik je sadržao tri pitanja u kojima su mladi mogli izraziti do koje mjere su im važni donošenje vlastitih odluka, neovisnost, te do koje mjere smatraju da su činjenice značajne za kreiranje njihovih stavova i odluka.

Kako je vidljivo u tabeli 13. ispitanici/e smatraju značajnim donošenje vlastitih odluka kao i slobodu i neovisnost. Većina ispitanika/ca smatra da ih „je teško uvjeriti u nešto bez činjenica.

Tabela 13. Percepcija značaja samostalnosti

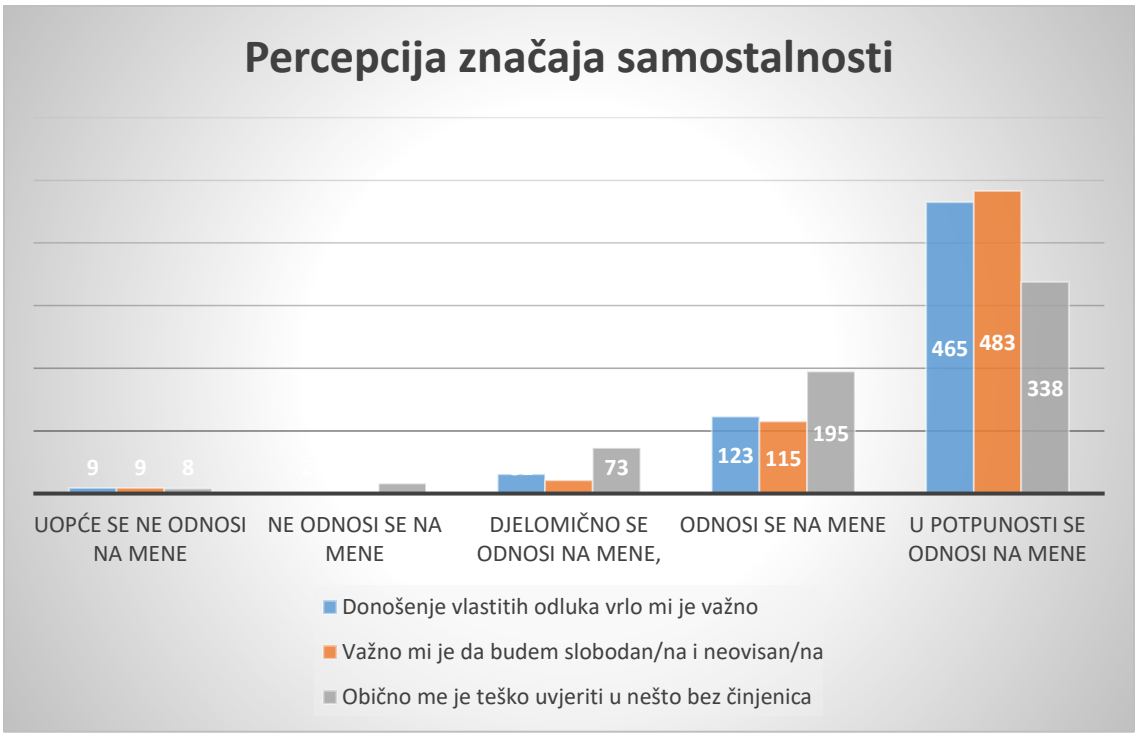

4.3. Ciljevi i zabrinutosti

Posljednji segment podataka odnosi se na ciljeve i zabrinutosti mladih Mostara. Pri tome, najveći broj mladih (36,3%) izjavljuje da su njihovi životni ciljevi vezani za „osiguravanje materijalnog prosperiteta sebi i članovima porodice“. Nakon toga slijede „planovi za posao“ (20,7%), osnivanje porodice (17,6%), te planovi vezani za obrazovanje (13,6%).

Tabela 14. Životni ciljevi

Pored ciljeva, mladi ispitanici/e su imali priliku i odabrati koja su tri najveća problema mladih u Mostaru. Podaci ukazuju na to da su tri najistaknutija problema mladih u Mostaru nezaposlenost (odabrano 474 puta), niski prihodi (odabrano 340 puta) i nedostatak gradske podrške mladima (odabrano 252 puta).

Tabela 15. Problemi mladih u Mostaru

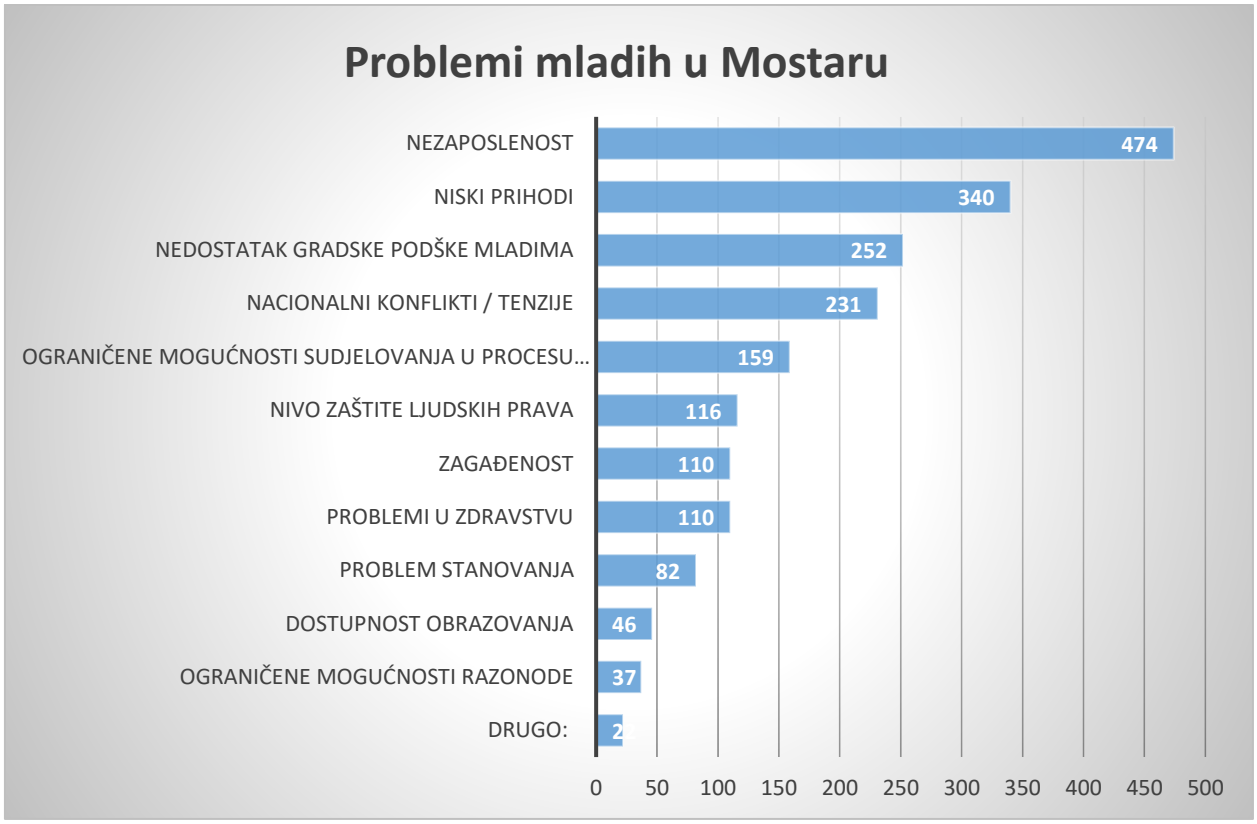

Kada je u pitanju učešće u inicijativama, podaci pokazuju da su ispitanici/e podijeljeni po pitanju učešća u inicijativama za prava i interese mladih. 48,5% ispitanika/ca nije učestvovalo ni u jednoj inicijativi, dok je 51,4% u nekom obliku bilo dio inicijativa za mlade. Pri tome, većine je to radila kroz angažman u nevladinom sektoru (25,2%) i/ili studentskim organizacijama (23,17%). Oko 14% ispitanika/ca izjavilo je da su aktivni u političkim strankama.

Tabela 16. Mladi u inicijativama

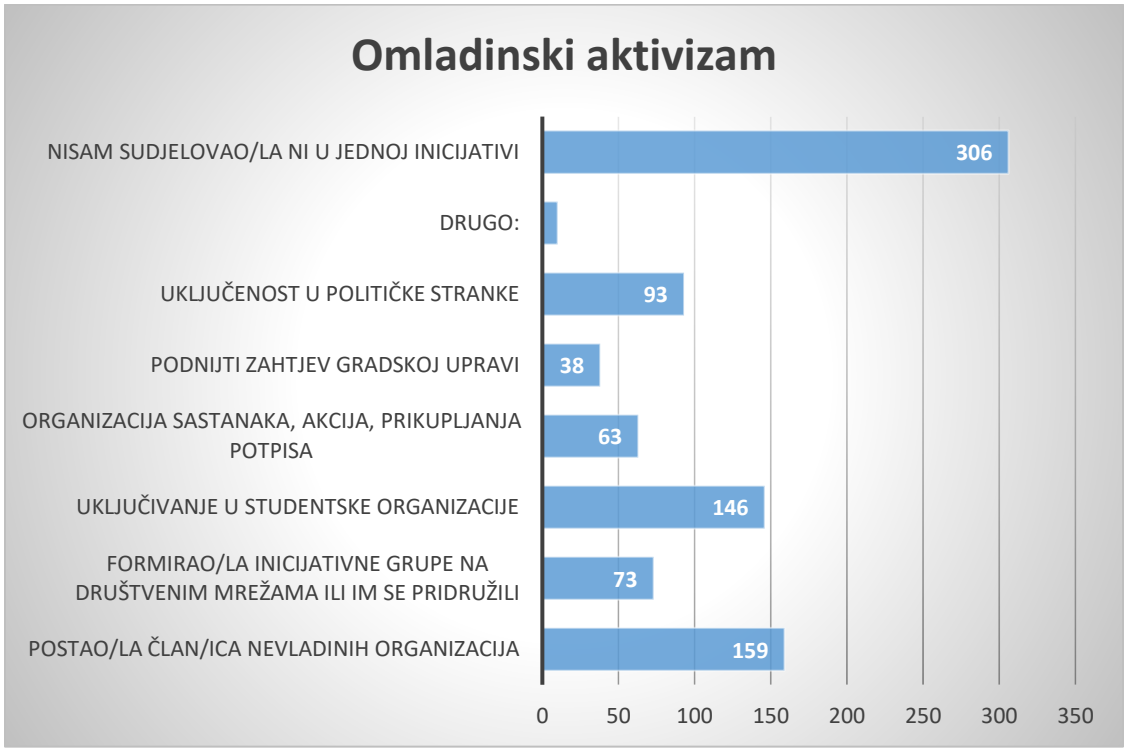

Posljednje pitanje iz upitnika daje podatke o brigama mladih. Većina ispitanika/ca (60,9%) je najviše zabrinuta za svoje zdravlje i zdravlje svoje porodice. Nakon ovoga, u znatno manjim postotcima, slijede posljedice ekonomske krize (10,3%) i gubitak moralnih vrijednosti (7,46%).

Tabela 17. Zabrinutosti mladih

ZAKLJUČAK

Istraživanje „Mišljenja, zabrinutosti i očekivanja mladih Mostara“ dalo je zanimljive rezultate o načinu razmišljanja značajnog broja mladih ljudi koji nikada do sada nisu imali priliku da učestvuju u političkim procesima u svojoj lokalnoj zajednici.

Iako većina mladih ljudi ili ne namjerava napustiti Mostar i Bosnu i Hercegovinu ili je nesigurna oko ove odluke, zadovoljstvo životom u gradu je tema koja pokazuje jasnu neodlučnost. Naime, mladi ne mogu jasno definisati da li su zadovoljni životom u gradu, bez obzira na to što svoju budućnost vide u njemu. Kao motive za ostanak navode porodicu, patriotizam i nadu u bolju budućnost, što ukazuje na njegovanje tradicionalnih vrijednosti. Međutim, djeluje da ovi razlozi nisu dovoljni da bi proizveli zadovoljstvo kvalitetom života.

Posebno je zanimljiv odnos izlaznosti na izbore i vjere u promjene koje izbori mogu donijeti. Naime, iako većina mladih ljudi Mostara iskazuje jasnu namjeru izlaska na predstojeće lokalne izbore i dalje ne vjeruju da će se se stanje u gradu poboljšati nakon izbora. Tako 66,5% mladih Mostara namjerava izaći na izbore a samo 18% vjeruje u poboljšanje nakon izbora.

Ako se uzme u obzir da mladi Mostara dugo žive u političkom vakuumu, da većina njih nikada nije glasala na lokalnim izborima, pohvalno je što veliki postotak mladih želi izaći na izbore, želi učestvovati u kreiranju političke slike svog grada. Međutim, mladi se osjećaju bespomoćno u svojoj ulozi. Mladi pokazuju motivaciju za izbore, ali djeluje da nemaju dovoljno znanja i kapaciteta da vjeruju u utjecaj na procese odlučivanja. Također, ovaj nalaz je u skladu i sa drugim istraživanjima koja ukazuju na to da veliki broj mladih smatra da nema utjecaja na donošenje važnih odluka.

Istovremeno, pored nezaposlenosti i niskih prihoda, mladi kao najbitniji problem vide i nedostatak gradske podrške mladima. Iako mladi trenutno najviše brinu za svoje zdravlje i zdravlje svoje porodice, što se može povezati sa pandemijom koja je u toku, očito je da su svjesni i posljedica političke stagnacije i nepostajanja gradskog vijeća.

Značajno je napomenuti i da je ovo istraživanje, za razliku od drugih, pokazalo da značajan broj mladih ljudi učestvuje u inicijativama za koje smatraju da zastupaju njihova prava i interese. Iako je istraživanje pokazalo da mladi učestvuju u inicijativama, pitanje je da li govorimo o aktivnom ili formalnom uključivanju. Naime, ako mladi ne vjeruju da mogu utjecati na društvene promjene, da li su ove inicijative zaista efikasne i koja je zaista uloga mladih u njima? U ovom istraživanju je postotak mladih koji su aktivni u političkim strankama značajno veći nego što to govore podaci Ministarstva civilnih poslova BiH. Ali, ovo nije imalo značajan utjecaj na vjeru u promjene.

Uzimajući u obzir sve navedeno postavlja se pitanje šta je ono što mlade motiviše da učestvuju u izbornom procesu. Da li mladi samo „ispunjavaju građansku dužnost“? Kojim političkim opcijama će mladi biti naklonjeni? Da li mladi Mostara ne razumiju politiku i politički angažman jer nisu imali dovoljno prilika da budu dio njega?

Iako većina mladih procjenjuje da im je donošenje vlastitih izbora veoma važno, ne vjeruju da njihovi izbori mogu istinski biti značajni. Nažalost, djeluje da mladi ne vjeruju u politički angažman.

Ovo istraživanje ne može odgovoriti na sva pitanja koja su iz njega proizašla. Međutim, ova pitanja ukazuju na smjer kojim je potrebno ići. Mladi Mostara su zbunjeni, nesigurni u kvalitetu vlastitog života, podijeljeni oko planova za budućnost, a istovremeno njeguju ideju da su aktivni i ravnopravni građani i građanke ove zajednice. Upravo ta ideja može postati temelj za promjene, za izgradnju kritične mase mladih ljudi koji mogu spoznati šta ih pokreće, šta žele i kojim kanalima te želje mogu ostvariti.

Evidentno je da je neophodno poduzeti konkretne korake i aktivnosti koji će omogućiti mladima Mostara da upoznaju i razumiju proces donošenja odluka na lokalnom nivou, alate za promjene, te na taj način doprinjeti većem povjerenju mladih ljudi u političko djelovanje. Pitanja i teme koje su proizašle iz ovog istraživanja traže odgovore, a mladi ljudi su jedini koji ih mogu dati. Stoga je neophodno stvoriti siguran prostor kroz koji će mladi početi da učestvuju u političkom i socijalnom diskursu Mostara.

Funding provided by the United States Government

UNITED STATES EMBASSY
BOSNIA AND HERZEGOVINA

"Objavljivanje ovog (teksta, materijala, izvještaja…) je (dijelom) finansirano grantom Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država (Department of State). Mišljenja, nalazi i zaključci koji su ovdje navedeni pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja, nalaze i zaključke Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država."

"This [article] was funded [in part] by a grant from the United States Department of State. The opinions, findings and conclusions stated herein are those of the author[s] and do not necessarily reflect those of the United States Department of State".